

รายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๑๐

(สมัยสามัญ สมัยที่หนึ่ง)

วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ฉบับสำนักงานพิมพ์

ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญ สมัยที่หนึ่ง) พ.ศ. ๒๕๖๖

สารบัญ

๒๕
ทรงท ๓๐/๒๔๗๖ (สามัญ)

๑. พิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
ต่อจากทรงท ๘/๒๔๗๖ ๒๕๕-๓๐๒
๒. ญัตติของพระยาประมวญวิชาพูดเรื่องขอให้
พิจารณาการกระทำของพระยามโนปกรณ
นิติธาดา อันตะเมิดต่อรัฐธรรมนูญ ๓๐๗-๓๑๕
๓. ญัตติของนายจรูญ ณะบางข้าง เรื่องขอให้พิจารณา
การกระทำของพระยามโนฯ ทุกอย่างในระหว่ง
บีตส์ภาฯ แดะตส์ภาฯ ได้ตั้งกรรมาธิการขึ้น
พิจารณา ๘ นาย ๓๑๕-๓๓๕
๔. เปลี่ยนเวลาประชุมตส์ภาฯ จาก ๑๕.๐๐ นาฬิกา
เป็นเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกาทุกวันพฤหัสบดี ๓๓๕-๓๓๖
๕. หลดวงวิจิตรวาทการตั้งกระทู้ถามรัฐบาล ๔ ข้อ ๓๓๖-๓๓๗
๖. พระยาประมวญวิชาพูด ตั้งกระทู้ถามรัฐบาล
เรื่องรัฐบาลอินเดียห้ามไม่ให้ส่งสินค้าสยามเข้าไป
จำหน่ายในพรมแดนเมืองเงยว ๓๓๗-๓๓๘

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๑๐/๒๔๗๖ (สามัญ)

วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

ณพระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๙.๑๕ นาฬิกา

สมาชิกมาประชุม ๔๘ นาย

ประธานสภาฯ กล่าวว่่า ขอให้พิจารณาญัตติตามระเบียบ
วาระที่ค้างอยู่แต่คราวก่อนต่อไป และขอเปลี่ยนภาวะแห่งที่ประชุม
เป็นอนุกรรมการเต็มสภาฯ

นายกรัชมন্ত্রী แถลงขอให้หม่อมเจ้าวรรณไฉทยากร จรจรณ
เข้ามาชั่งแจงในที่ประชุม

ประธานสภาฯ อนุมัติ

หม่อมเจ้าวรรณไฉทยากร จรจรณ รับผิดชอบ ก่อนที่จะลง
มติ ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นประธานกรรมาธิการสำรวจและพิจารณา
กฎหมายขอแถลงในนามของ คณะกรรมาธิการ ซึ่งสำรวจและพิจารณา
กฎหมายต่าง ๆ คือมีกรรมาธิการผู้ ๑ ยื่นหนังสือแก่ข้าพเจ้าให้เรียกประ
ชุมคณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณาเรื่องนี้โดยด่วน คณะกรรมาธิการ
ได้ประชุมปรึกษากันเห็นว่า การอภิปรายของสภาฯ นี้ และมี ความ

เห็นแตกต่างกันหลายทาง เนื่องจากรายงานของคณะกรรมการ
 ญาติที่ฝ่ายคณะรัฐมนตรีเสนอก็คดี สมาชิกเสนอก็คดี เนื่องจากราย
 งานของคณะกรรมการ เพราะฉะนั้นคณะกรรมการจึงประชุม
 ปรีกษากันว่าจะหาทางให้สภาฯ พิจารณาอย่างไรได้สะดวก และสม
 ควรยิ่งขึ้นได้หรือไม่ คณะกรรมการจึงเห็นว่าควรจะเสนอราย
 งานขึ้นมาใหม่อีกฉบับ ๑ โดยขอให้ใช้แทนรายงานฉบับก่อน ฉะนั้น
 พระราชบัญญัติการเด็กกตง และในการพิจารณา คณะกรรมการ
 ได้ร่างเป็นพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาใหม่ที่ดียิ่ง คณะกรรมา
 ธิการไม่มีสิทธิจะเสนอเรื่องนี้ เพื่อสะดวกแก่การพิจารณา คณะ
 กรรมาธิการได้วางโครงร่างพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาขึ้น
 ๕ เวลานำถึงพิมพ์อยู่ และจะเสร็จในเวลา ๑๑ นาฬิกา เพราะฉะนั้น
 ในตอนนั้น ข้าราชการจะแถลงถึงข้อความในรายงานนั้น เพื่อให้ทราบไว้
 ส่วนเอกสารหรือรายงานและร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชกฤษฎ
 ๕ ฎีกา เมื่อเสร็จแล้วคงจะแจกจ่ายแก่สมาชิก ส่วนเวลาที่
 พิจารณารายงานและร่างพระราชบัญญัติกับร่างพระราชกฤษฎีกานั้น จะ
 ควรพิจารณาเมื่อใดนั้นแล้วแต่สภาฯ จะตกลงกัน ข้อความที่ได้เสนอ
 มาใหม่ คือว่าโดยที่พระราชบัญญัติการเด็กกตงแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.
 ๒๔๗๖ ๕ น ก็ไม่ได้เป็นพระราชบัญญัติใหม่ ชื่อว่าพระราชบัญญัติการ
 เด็กกตง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งเห็นว่า

หลักที่เสนอจะยึดมั่น คือ พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น เพราะเป็นฉบับที่สถาปนา
 เป็นครั้งแรก เป็นพระราชบัญญัติตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ ส่วน
 ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้น เป็นฉบับที่ออกไปนอกทางแห่งรัฐธรรมนูญ
 เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดตามหลักการ ควรใช้ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่
 ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นยังมีข้อความที่เกี่ยวกับวิธีการยังไม่เหมาะ อยู่บ้าง
 ซึ่งกรรมการเห็นควรจะแก้ไข เพราะฉะนั้นถ้าจะใช้ตัดออกไปแล้ว
 ก็เห็นว่ายังไม่เหมาะแท้ จึงมีข้อแก้ไขมาด้วย และตามที่ร่าง
 พระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่ก็เดินตามรูปความที่ได้ดำเนินมาแล้ว คือ ร่าง
 พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๖
 ฉบับที่ ๒ คือแก้ไขเพิ่มเติมฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ความในพระราช
 ประมวลกำหนดตามฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่ฉบับใหม่นี้เราจะแก้ไขเพิ่ม
 เติมฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงมีว่า “ควรจะแก้ไขเพิ่มเติมพระราช
 บัญญัติเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ดียิ่งขึ้น”
 ตามที่ร่างใหม่เพราะแก้ไขข้อที่ ๓ ก็เดิมคำว่า ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อแสดงว่า
 เป็นการแก้ไขครั้งที่ ๒ เพราะฉะนั้นคำปรารภดำเนินตามรูปเดิมของพระยา
 มโนฯ หมายความว่าไม่ใช่กดับไปฉบับเดิมทีเดียว คือดำเนินไปเป็น
 กันๆ ตามที่ตกลงวันนั้นสถาปนาไว้แล้วว่า วิถีพิจารณานั้นต้องแก้ไขฉบับ
 พ.ศ. ๒๔๗๖ เพราะฉะนั้นจึงร่างแก้ไขฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ดียิ่ง
 ขึ้นอีก เพราะฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ว่าให้ดียิ่งขึ้น คือแก้ไขใหม่
 ให้ดียิ่งขึ้นข้อความใน พระราชบัญญัติ ก็ดำเนินความรูปเดียวกัน

มาตรา ๑ ชื่อพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒ ให้ใช้ตั้งแต่วันประกาศ

มาตรา ๓ ทำอย่างเดียวกับพระยามโนฯ ซึ่งพระยามโนฯ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ และใช้บทบัญญัติต่อไปแทน ในฉบับใหม่ให้ยกเลิก ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ และให้ใช้พระราชบัญญัติต่อไปแทน

ข้อความที่ไว้แทนที่ไว้ข้อความฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมาก แต่แก้ไขเพิ่มเติมในข้อที่ทางรัฐบาลได้เสนอนอกนี้แล้ว คือค่าธรรมเนียมที่เก็บ ๕๐ บาท เอาเพียง ๓๐ บาท และข้ออื่นๆ จำนวนผู้แทนราษฎรให้ไว้ว่า จังหวัดปกครองมีผู้แทน ๓ คน ทุกจังหวัดแต่ส่วนเพิ่มเติมนี้ ให้ถือจำนวนพลเมือง ๒ แสนให้มีผู้แทน ๓ คน

มีข้อประการหนึ่ง ที่ใหม่เกี่ยวกับกำหนดเวลาการเลือกตั้ง กรรมการได้เชิญหลวงนรกิจฯ เจ้าหน้าที่ยุทธศาสตร์มาปรึกษาด้วย เพื่อจะหาทางเลือกตั้งให้สะดวกและเร็วขึ้นเท่าที่ปรึกษาหารือปรากฏว่า ถ้าเราจะไม่เปลี่ยนวิธีการเลือกตั้ง ถ้าไปแก้ไขแล้วก็ไม่ทัน ถ้าเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งที่กำหนดนี้ เกี่ยวด้วยกำหนดเวลาปิดประกาศ คือเพียงวันตามความในพระราชบัญญัติฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ปิดประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงถึง ๕๐ วัน เพื่อใครจะนึกว่าตนมีสิทธิแต่ไม่มีชื่อในบัญชีจะได้ไปร้องคัดค้าน กรรมการจึงถามผู้แทนฝ่ายมหาดไทยว่า ๕๐ วันนั้น

จำเป็นหรือ และให้คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าสมควรที่ราชฎจะพึงได้
 หลวงกรกิจฯ ตอบว่า ๓๕ วันก็พอไม่คงถึง ๕๐ วัน การเป็นเช่นนี้เห็น
 ว่าอาจรับเวลาได้ อย่างนี้ คือแบ่งว่าเวลานับปีที่สำรวจทำชนแควมอยู่
 ๒ อย่าง คือ บัญชีชนิดที่ทำตั้งแต่อายุ ๒๕ ปีขึ้นไปถึง ๒๐ ปีตามเดิม และ
 ข้าราชการอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี และใช้ ๒๕ ปีขึ้นไป คือ จัดแดง บัญชีหนึ่ง
 อยู่ในบางอำเภอ จะเป็นจำนวนเท่าใดไม่ทราบ แต่ขอจัดแดงปัญหา
 นี้ว่า ถ้าเราจะใช้ บัญชีนั้นและหมายเหตุว่าจัดแดงถือเหมือนว่าไม่ได้จัด
 ออก คือ บัญชีให้ ใช้ รวมทั้งจัดแดง ก็ปรากฏให้ทันที แต่ขอ
 บางที่จะไม่ดังตาม

บัญชีออกอย่างหนึ่ง ทมอยู่ ก็ได้ ทำแล้วลงมาถึงอายุ ๒๕ ปีประกาศ
 ไปได้ ตอน ๓ จะต้องเพิ่มตั้งแต่ ๒๕ ปีขึ้นไปจนถึง ๒๐ ปี บางอำเภอไม่มีตั้ง
 แต่ ๒๕ ปีขึ้นไปถึง ๒๐ ปี ตอนนั้นจะต้องสำรวจใหม่ เมื่อเป็นเช่นนี้แบ่งว่า
 ส่วนทางมหาดไทย จะใช้ บัญชีเดิมที่มีจัดแดงแล้ว หมายเหตุว่า ให้ดู
 ที่มีจัดแดงได้ด้วย ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมการปล่อยให้มหาดไทย
 ได้ เพราะถึงอย่างไรก็ต้องมีอีกบางอำเภอ ที่จะต้องสำรวจตั้งแต่อายุ
 ๒๕ ปีขึ้นไปจนถึง ๒๐ ปี เพราะฉะนั้นให้เราให้เวลาแก่เจ้าพนักงานมหาดไทย
 พอ เพื่อจะต้องสำรวจอายุ ๒๕ ปีจนถึง ๒๐ ปี ทนมหาดไทยควรจะได้รับได้
 มหาดไทยขอเวลา ๓๕ วันสำหรับสำรวจอายุ ๒๕ ปีถึง ๒๐ ปี ดั่งมหาดไทย
 คงจะได้รับได้ มหาดไทยขอเวลา ๓๕ วัน สำหรับสำรวจอายุ ๒๕ ปีถึง ๒๐ ปี

กำหนดเวลาแปลว่า เราต้องให้ราษฎรทราบ ๓๕ วัน ทางมหาดไทย ๓๕ วัน รวมเป็น ๓ เดือน เพราะฉะนั้นถ้าเราให้คำสั่งใหม่เรื่องอายุไปแจ้ง ต่ออำเภอก่อนวันที่ ๓ กันยายน ก็เป็นอันได้ทำการเดีอกตั้ง เดิมกำหนดวันที่ ๓ ตุลาคม เป็นวันเดีอกตั้งผู้แทนตำบล ถ้าคำสั่งไปถึงอำเภอก่อนวันที่ ๓ กันยายน ก็เป็นอันทำได้ ปัญหาที่ว่าเราจะดำเนินคำสั่ง ไปถึงอำเภอใน วันที่ ๓ กันยายน ได้หรือไม่ ถ้าจะมีคำสั่งไปทางหนึ่งตั้งอาจมีปัญหาได้ว่า คำสั่งอาจจะถึงช้าไป จึงเห็นว่าควรเลื่อน ไปสัก ๗ วัน ทางมหาดไทยว่า ถ้าเลื่อนไปเพียงวันที่ ๗ ตุลาคมก็ทัน แต่มาคิดที่ว่าทาง โทรเลขก็มี, ในเวลานั้น เจ้าหน้าตฝ่ายมหาดไทยไม่ค่อยสบายก็ลากลับไป

ตอนที่พิจารณาว่าจะมีโทรเลขได้ ทั่วทุกจังหวัดหรือไม่ ผู้แทน มหาดไทยไม่ได้ อยู่ด้วย แต่ได้ แสดงความเห็นที่ว่าถ้า โทรเลขไปได้ ก็ทัน กรรมาธิการได้เอาบัญชีส่งธานี โทรเลขมาตรวจดูทุกจังหวัด ทราบว่ามีทั่ว ทุกจังหวัด เว้นแต่จังหวัดปทุมกับจังหวัดระนอง ส่วนจังหวัดระนองตั้ง วิทย์ได้ จังหวัดปทุมไม่ไกลส่งหนังสือก็ได้ เพราะฉะนั้นเป็นอันว่าเรื่อง การแก้ไขกำหนดอายุนี้ ส่งโทรเลขได้ ถ้าสภาฯ ตกลงกันวันนี้หรือพรุ่งนี้ เพราะกรรมาธิการได้ร่างมาเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งจะแก้ไขได้ สะดวก ทางสมาชิกจะเสนอ ก็แก้ไขได้ สะดวก ถ้าพระราชบัญญัติได้ ออกในวัน ต่อวันนั้นก็ส่งโทรเลขได้ ควรส่งวันที่ ๖ หรืออย่างช้าวันที่ ๗ คือแปลว่า จังหวัดมีเวลาดำเนินคำสั่งตั้งแต่วันที่ ๗ จนถึง ปกติเดือน ^{๖๕๕๕} ดังนั้นก็เชื่อว่าพอ เพราะฉะนั้นตามความเห็นของกรรมาธิการจึงเป็นอันใช้ได้

สรุปความว่า ถ้าจะใช้วิธีการเลือกคงที่บนอยู่คนเดียวไม่ทัน เพราะ
ต้องสำรวจบัญชีใหม่ ในเรื่องนี้ได้ถามว่าเวลาดักเท่าใดจึงจะพอก็ได้
ตอบว่า ๓๕ วันก็พอ ซึ่งเราก็นัดเวลาได้

อีกประการหนึ่ง เราคงวิธีการ ซึ่งทางรัฐบาลได้เสนอ อนุมัติขอให้เดิม
ความในพระราชบัญญัติ คือถ้ามีผู้สมัครในตำบลหรือจังหวัดใด ไม่
เกินจำนวนที่อนุญาตไว้ ราษฎรไม่ต้องออกเสียงผู้สมัครนั้น เป็นอัน
รับเลือกทีเดียว ที่เป็นกฎในการเลือกคงเพราะต้องมีแทนตำบลหรือจังหวัด
ทางยุโรปก็ใช้เช่นนั้น เพราะเราใช้ผู้แทนตำบลหรือจังหวัด คือเราจะ
เลือกตามใจไม่ได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีผู้สมัครคนเดียว ก็จำเป็นต้องเลือกเอา
ผู้นั้น เขาไม่เกณฑ์ให้ราษฎรมาออกเสียง จึงเดิมความดังนี้ ทาง
รัฐบาลก็ได้เสนออนุมัติ เช่นนี้ ว่าควรจะเดิมความในพระราชบัญญัติ เช่นนี้
ถ้าทำเช่นกรรมวิธีการนี้ได้ การเลือกคงผู้แทนตำบลซึ่งเคยจนจำกัคิดว่า มี
กรรมการ ทัวไปตามอำเภอ ซึ่งกำหนด ว่าใน วันหนึ่งจะตรวจ คะแนน เสียงได้
เพียง ๒ ตำบลเท่านั้นแต่ก็ต้องพัก และจำนวนตำบลในพระราชอาณาจักร
มีราว ๕๐๐๐ ตำบล กรรมการต้องไปเพียง ๒๐๐๐ ตำบล ครึ่งหนึ่งก็ได้

ถ้าใช้วิธีใหม่ ถ้าผู้สมัครไม่เกินกว่าที่อนุญาตไว้ จังหวัดหนึ่ง
คงมีไม่ต้องก็สามคน ถ้ามีขีดเช่นนี้ราษฎรคงไม่ต้องออกเสียงหลายตำบล
และกรรมการจะไม่ต้องท่องเที่ยวไป เวลานี้ต้องส่งชื่อแก่อำเภอก่อน

วันที่ ๑๕ กันยายน เพราะฉะนั้นก่อนเดือนตุลาคม กรมการที่จะไปกำกับ
 การออกเสียง คงจะรู้ว่าไม่ต้องไปทุกตำบล ใน ๕๐๐๐ ตำบลอาจ
 ต้องไปสักครึ่งหนึ่งก็ว่าได้ เพราะฉะนั้นที่กำหนดเวลาให้ ตั้งแต่วันที่ ๑
 ตุลาคม ถึงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ตามพระราชกฤษฎีกาใหม่คงให้ตามเดิม
 เพื่อจะไม่ให้มหาดไทยต้องรีบร้อน แต่ดำเนินการเข้าจริงจะเห็นว่า ภายใน
 ในเดือนตุลาคมจะเลือกผู้แทนตำบลได้หมดก็เป็นที่ ส่วนเลือกผู้แทน
 จังหวัดก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่จะสมัครเป็นผู้แทนจังหวัดจะต้องส่งชื่อภายใน
 เวลา ก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม และโดยเหตุที่มีการเสนอว่าจะมีจำนวนผู้สมัคร
 เกินอนุญาตไว้ จึงมีการออกเสียง ข้าราชการเชื่อว่า การเลือกผู้แทนราษฎร
 จะเสร็จได้ในเดือนพฤศจิกายน คงไม่ต้องถึง ธันวาคม แต่การกำหนด
 ได้ กำหนดให้เวลายามหาดไทยจนปลายเดือน

สรุปความตามที่ถาม ถ้าเราเปลี่ยนเวลาการเลือกตั้ง โดยวัน
 เวลาประกาศจาก ๕๐ วันมาเป็น ๓๕ วัน ทางมหาดไทยจะให้โอกาส
 เพียงพอที่จะทำบัญชีรายชื่อ ถ้าสภาฯ ตกลงจนแล้ว เชื่อว่าการเลือก
 คงจะดำเนินไปได้ทันกำหนด และสภาฯ ใหม่จะเปิดได้ในวันที่ ๓๐ ธันวาคม

กำหนดวันตายตัวเพื่อประโยชน์แก่มหาดไทย คือ การเลือกตั้งผู้แทน
 ตำบลเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรวันที่ ๑
 พฤศจิกายนถึง ๓๑ ธันวาคม คือระหว่างพฤศจิกายนและ ธันวาคมแต่เจ้าหน้าที่
 ททางมหาดไทยขอรับรองว่าจะพยายามทำเร็วที่สุดและจะให้เปิดสภาฯ ใน

วันที่ ๓๐ ธันวาคมที่วันเวลาปิดประกาศเป็น ๓๕ วัน และให้เวตามหาดไทย
สำรวจตั้งแต่อายุ ๒๕ ถึง ๒๐ ปี อีก ๓๕ วันรวมเป็นเดือนหนึ่ง ยังมี
ปัญหาต่อไปว่าถ้าผู้ว่าการจังหวัดได้รับโทรเลขวันที่ ๗ เดือนนี้ จะ
สั่งการไปยังอำเภอทั่วกันก่อนสิ้นเดือนได้หรือไม่? ขอนหงวงนรกิจฯ ไม่
ได้อยู่อธิบาย

นายกรัฐมนตรี้เร่งขอเดือนไปพิจารณาเวลา ๓๓ นาฬิกา

ประธานสภาฯ กล่าวว่ เรื่องญัตติที่ ๓ ตามที่นายกเส่นขอเดือน
ไปเพราะยังพิมพ์ไม่เสร็จจนที่ประชุมจะเห็นอย่างไร ไม่มีผู้ใดคัดค้านและที่
ประชุมได้อนุมัติให้เดือนการพิจารณาญัตติที่ ๓ นี้ได้

ประธานสภาฯ กล่าวต่อไปว่า บัดนี้จะได้พิจารณาญัตติที่ ๒ ต่อไป

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี กล่าวว่ ญัตติที่ ๒ นี้ คือ ญัตติของ
พระยาประมวญฯ จึงขอเสนอว่า ข้าพเจ้าเป็นจำเลยอยู่ด้วยคน ๓ และไม่มี
หน้าที่จะนั่งในการพิจารณา

เสนาธิการสภาฯ อ่านญัตติของพระยาประมวญฯ ให้ที่ประชุมฟัง
ดังนี้

“วันที่ ๓๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

กราบเรียน เจ้าพระยาพิชัยญาติ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทราบ

เนื่องด้วยได้มีราษฎรยื่นคำร้องต่อเกล้าฯ ขอให้เกล้าฯ นำเสนอ
ต่อสภาผู้แทนราษฎร เรื่องที่พระยามโนปกรณนิติธาดา เมื่อดำรงตำแหน่ง

เป็นนายกรัฐมนตรีได้แนะนำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงตรา
พระราชกฤษฎีกามีคำสั่งผู้แทนราษฎร และคงใช้มาตราบางมาตราใน
รัฐธรรมนูญสยามเมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้น เป็นต้น ได้
พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า การกระทำของพระยามโนปกรณนิติธาดา
นั้นเป็นการกระทำผิด เพราะฉะนั้นขอเสนอญัตติต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า
การกระทำของพระยามโนปกรณนิติธาดาที่กล่าวมา แล้วเป็น การกระทำผิด
อาชญาของให้สภาฯ ลงมติตั้งกรรมการขึ้นไต่สวนพระยามโนปกรณ
นิติธาดานายกรัฐมนตรีคนก่อน แม้ว่ากรรมการไต่สวนเห็นว่ามีความผิด
แล้ว ก็ขอให้ร่างพระราชบัญญัติกำหนดโทษตามควรแก่ความผิดให้เป็น
เยี่ยงอย่างแก่ผู้บริหารการแผ่นดินต่อไป

ควรมีควรแต่จะโปรด

(ลงนาม) พระยาประมวญวิชาพูล

ข้าพเจ้าขอรับรองญัตตินี้

(ลงนาม) นายวิลาศ โอสถานนท์

(ลงนาม) หลวงอรุณสารประสิทธิ์

ประธานสภาฯ กล่าวว่า คำร้องที่กล่าวมานี้ ไม่ได้กล่าวหาแก่
รัฐมนตรีทุกคนทั่วไป

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี กล่าวว่า ถ้าหากจะพิจารณาเรื่องนี้
ข้าพเจ้าคิดว่าสำหรับตัวข้าพเจ้าเอง ไม่มีหน้าที่อยู่ในนี้ มีหน้าที่จะให้
การ เพราะฉะนั้นจึงอยากขอออกไปเสียจากที่ประชุม

พระยาประมวญวิชาพูด กล่าวว่ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรฟังคำขแจ้ง
เสียก่อน ว่าจะมีความสำเร็จอย่างไร

ประธานสภาฯ ได้แสดงให้เบี่ยนภาวะที่ประชุมเป็นอนุกรรมการ
เต็มสภาฯ

พระยาประมวญวิชาพูด แสดงว่ การที่ข้าพเจ้าเสนอญัตติคราวนี้
ถ้าท่านที่ไม่ทราบความมุ่งหมายของข้าพเจ้าจะเข้าใจไปว่ ข้าพเจ้ามีความ
เกลียดชังพระยามโนฯ มุ่งจะประหัตประหาญพระยามโนฯ ให้ถึงความย่อย
ยับและจะพินคความเก่าทำให้เกิดการปั่นป่วนขึ้นในประเทศ การที่ข้าพเจ้าทำ
ไปก็ทำไปตามหน้าที่และเพื่อความยุติธรรมด้วย เพราะราชฎรของให้
ทำข้าพเจ้าก็จัดการตามคำขอรับของเขาด้านนี้ และนอกจากนั้นข้าพเจ้า
ยังให้ โอกาสแก่พระยามโนฯ แก้วด้วยถ้าหาไม่ก็จะไม่เป็นการยุติธรรม
เพราะข้าพเจ้าเข้าใจในเวลานี้พวกหนึ่งเห็นว่พระยามโนฯ ผิด และมีอีก
พวกหนึ่งรวมทั้งพระยามโนฯ ด้วยเห็นว่าการที่เขากระทำไปไม่ผิด เมื่อ
เป็นเช่นนี้ข้าพเจ้าจึงขอให้สภาฯ นตั้งกรรมาธิการชันพิจารณาการกระทำ
ของพระยามโนฯ และให้ ลงความเห็นว่พระยามโนฯ ทำผิดหรือไม่ผิด
เท่านั้น ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้สภาฯ นี้ซึ่งมีอำนาจเต็มตามที่ตามรัฐธรรมนูญคดี
ดินเพราะมีบางท่านถือว่สภาฯ นี้เป็นเจ้าทุกขจะไปตัดสินเองจะไม่เป็นการ
ยุติธรรม แต่ที่จริงข้าพเจ้าเชื่อว่าสภาฯ นี้ตั้งขยในความยุติธรรมอย่าง
ที่สุด ถึงตั้งนกดกขยากจะไม่ให้ผู้อื่นว่าได้ จึงได้ขอให้ ดงกรรมาธิการ

จัดการเรื่องนั้น และกรรมวิธีการนั้นก็หาอยู่ได้อำนาจสภาฯ ไม่ มีสิทธิทำอะไร
ได้ตามความพอใจ และเป็นผู้ทชนกับคณะรัฐบาตทั้งนั้น ส่วนสภาฯ ทำหน้า
ที่ฝ่ายนิติบัญญัติโดยมาก และมีหน้าที่วิจารณ์ และตั้งกระทู้ถามคณะรัฐมนตรี
บ้างเล็กน้อยเท่านั้น

ถึงแม้ว่ากรรมวิธีการจะบอกว่าพระยามโนฯ ทำผิดซ้ำเจ้าก็ไม่ต้อง
การจะตัดหัวข้อแห่งพระยามโนฯ ไม่ต้องการจะจองเวรต้องการจะระงับเวร
ถือว่าใครทำกรรมอย่างไรกรรมนั้นก็ตามสนอง พระยามโนฯ ก็ได้เสวย
กรรมอันนั้นแล้ว ซ้ำเจ้าถือพระพุทธศาสนาที่ต้องการเดินตามหลักของ
พระพุทธศาสนาไม่ต้องการจะทำตามหลักฝรั่ง ซึ่งได้ ใช้มาแต่ัวประมาณ
สามร้อยปี จึงอยากจะขอให้ถือว่าพระยามโนฯ เป็นคนบัญญัติ และขอให้
สภาฯ ร่างพระราชบัญญัติขึ้นไว้เพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นทำเป็นแบบอย่าง
ต่อไป เมื่อสภาฯ นี้ได้ทราบความมุ่งหมายของซ้ำเจ้าแล้วคงจะไม่ขัด
ข้องในการที่จะจัดการตามยุติติของซ้ำเจ้า และซ้ำเจ้าคงจะไม่ถูกเหมา
ว่าเป็นคนใจคอเหี้ยมโหด และจะทำให้เกิดความปั่นป่วนขึ้นในประเทศ

นายมังกร สามเสน กล่าวว่า ในการที่สภาฯ ของเราถูกบีบไป
ครั้งนี้ยังไม่มีรายงานว่าสภาฯ ถูกบีบเพราะเหตุใด และเหตุที่ถูกบีบนั้น
สามารถจะหรือ? เพราะฉะนั้นเมื่อราษฎรได้กล่าวโทษพระยามโนฯ หนังสือ
พิมพ์ทุกฉบับก็ได้โฆษณา แต่ยังไม่มีการรับรองจริงไหม? ย่อมเป็น
มตกัน ซ้ำเจ้าเห็นควรที่จะให้ความยุติธรรมทั้งราษฎรและพระยามโนฯ

ให้เห็นว่าพระยามโนฯ บิดสภาฯ เพื่อประโยชน์ของประชาชาติหรือ
หวังจะบิดสภาฯ เพื่อปราบดาภิเษก เพราะฉะนั้นขอให้ตั้งกรรมาธิการ
พิจารณาเพื่อให้ความยุติธรรมทั้ง ๒ ฝ่าย

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรจะต้องศึกษา
ให้ถึงลงกระทำการเข้าใจให้แน่ชัด

เมื่อได้อ่านญัตติของพระยาประมวญฯ แล้ว เป็นอันเข้าใจแล้วว่า
ผู้เสนอญัตติไม่ได้มีความประสงค์จะให้ตั้งโทษพระยามโนฯ ดังจะอ่านญัตติ
นี้ให้ที่ประชุมฟัง (ได้อ่านญัตตินี้อีกครั้งหนึ่ง) ครั้นแล้วกล่าวต่อไปว่า
ข้าพเจ้าทราบตามความเห็นของ หมอ กฎหมายที่เขาบอกว่าร่าง พระราช
บัญญัติขึ้นมาตั้งโทษการกระทำที่ล่วงมาแต่ไม่ได้ ข้าพเจ้าเข้าใจความ
ประสงค์ของพระยาประมวญฯ ว่า การกระทำของพระยามโนฯ ผิดหรือไม่?
ถ้าเข้าอาชญาไม่ได้ เราต้องร่างพระราชบัญญัติสำหรับไว้ ไซ้ของกันต่อไป
ข้าพเจ้าเข้าใจความประสงค์ท่าน เพราะฉะนั้นการตั้งกรรมาธิการคงไม่มี
ความประสงค์อะไร? ต้องการเพียงให้รู้ว่า รัฐบาลพระยามโนฯ ทำนั้นผิด
หรือไม่? ส่วนการที่จะเอาพระยามโนฯ ปกษาโทษนั้นเป็นนอกเรื่อง ๑ ถ้าเขา
กฎหมายก็ปรึกษาโทษได้

พระยาประมวญวิชาพูด กล่าวว่า เมื่อตกลงกันตอนนั้น ก็ขอให้ตั้ง
กรรมาธิการเสียทีเดียว

นายจรรยา ฌบางช้าง กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วยตามความเห็น
ของพระยาประมวญฯ เพราะเป็นการแสดงถึงความบริสุทธิ์หรือแสดงผิดที่เบ

มาแล้วให้ประจักษ์ให้เป็นประวัตการ ส่วนหลวงวิจิตร ๆ ว่า ถ้าไม่มี
 กฎหมายจะตงโทษไม่ได้ก็เป็นธรรมดาอยู่เอง จะร่างกฎหมายใหม่สำหรับ
 ตงโทษแก่ผู้ทกระทำไปแต่ไม่ได้ เราจะวินิจฉัยไว้ว่าจะผิดกฎหมายบทใด
 หรือไม่ ถ้าผิด ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ถ้าไม่ผิด ก็เป็นอันเจ้าไปทีหนึ่ง ถ้าผิด
 กฎหมายบทใด เราไม่จำเป็นต้องตงโทษ ซึ่งข้อนี้จะว่าครั้งหลัง ครั้ง ร.ศ.
 ๓๓๐ มีตัวอย่างมาแล้ว ผู้ตงโทษ ๕-๒๐ ปี พวกนั้นจำเป็นต้องรับโทษ
 แต่พระเจ้าแผ่นดินอยู่เหนือกฎหมาย เพราะฉะนั้นให้รอการตงอาชญาไว้
 ครั้งนั้นทำไปด้วยกุศโลบาย รอการตงอาชญาไม่มีกฎหมายอนุญาตก็ตั้ง ครั้ง
 นี้เราอาจรอการตงอาชญาได้ทั้งสิ้น แต่คำพิพากษาของกฤษฎีกาจะต้องให้
 ปรากฏไว้ เพื่อบ่งกันไม่ให้มีต่อไปข้างหน้า

พระยาศรีสุนทรโวหาร ภูบาล ได้กล่าวไว้ว่า ข้าพเจ้าได้อ่านญัตติของพระยา
 ประมวญฯ ตลอดจนแล้ว แต่ไม่เข้าใจว่าหมายความว่าอย่างไร ใช้คำว่า
 “เกล้าฯ” ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่าการกระทำของพระยามโนปกรณ
 นิธิรัตนานเป็นการกระทำผิด ทว่า “ความผิด” นี้ ความผิดอะไร ข้าพเจ้า
 อยากทราบความประสงค์ของพระยาประมวญฯ เพราะถ้าถามกันอยู่ อาจ
 ตระเมิดรัฐธรรมนูญหรือตงผิดกฎหมายอื่นของบ้านเมือง ถ้าเราจะพูดถึง
 การกระทำผิดซึ่งเป็นการตงผิดรัฐธรรมนูญแล้วไม่มีบทตงโทษ ไม่มี
 แข่งขันเช่นในอังกฤษ เป็นต้น สำหรับกฎหมายอาชญาไม่มีโทษ เพราะการ
 กระทำของพระยามโนฯ อาจกระทบกระเทือนต่อรัฐธรรมนูญ และการกระทำ

เวลานั้นอาจจะทบทบั้กกฎหมายอาชญาได้ แต่จะผิดหรือถูกนั้นไม่ใช่หน้าที่
จะวินิจฉัย แต่อยากจะทำเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ที่กล่าวหาว่า ระบิตรีฐธรรมนูญนั้น ถ้าเป็นประเทศอังกฤษสภา
ล่าง (House of Commons) เป็นโจทก์ ฟ้องผู้ทำผิดเป็นจำเลย แล้ว
สภาสูง (House of Lords) เป็นศาล สำหรับพิจารณาว่า มีความ
ผิดหรือไม่ ถ้าสภาล่าง (House of Commons) ไม่ขอให้ตั้งโทษแล้ว
ก็ไม่ได้ทำอะไร เช่นสภาล่าง (House of Commons) ขอให้พิก
ถอนสิทธิ ถ้าสภาสูง ๆ วินิจฉัยเห็นว่าผิดก็ตัดสินเช่นนั้นได้ ถ้าเทียบรัฐ
ธรรมนูญของเราแล้วทำไม่ได้ เพราะไม่มีบทลงโทษ

ประการที่ ๒ เรื่องแข่งขัน ผู้ใดทำผิดทางการเมือง สภา ๆ วินิจ
ฉัยว่ามีความผิดแล้วออกกฎหมาย

ประการที่ ๓ เป็นวิธีเบาที่สุดคือถ้าคนไหนสภา ๆ ว่าทำผิดเป็นทาง
การเมืองเช่น ขันเส้มาบด สภา ๆ ได้ตั้งและวินิจฉัย ถ้ามีความผิดก็
สิทธิทางแพ่ง หรือสิทธิออกเสียง

แต่ทั้ง ๓ อย่างโตเล็กไม่ใช่มา ๑๕๖ แล้ว ที่เมืองอังกฤษมีกองทัพ
บกทัพเรือต้องมีการออกพระราชบัญญัติต่ออายุทุกปี สำหรับกองทัพบก
และเรือ

ประการที่ ๓ ความเห็นสำหรับสาธารณชนโดยมาก ถ้าทำผิด
ขอให้ตั้งสภา ๆ ได้ เพราะฉะนั้นถึงเหตุอันเป็นบทกำหนดโทษเมื่อทำ

ผิดรัฐธรรมนูญ แต่ในเมืองไทย ไม่มีบท ว่าถ้าใครละเมิดแล้วจะทำอะไรได้ ข้าพเจ้าเห็นทางอย่างเดียวคือในมาตรา ๖๒ เพราะฉะนั้นถ้าผู้หนึ่งผู้ใด ทำกระทบ กระเทือนรัฐธรรมนูญ นี้ แล้ว จะถือ ว่าผิดหรือไม่ สภา ฯ นี้จะโต้สวน แต่จะตงโทษไม่ได้ ได้แต่วินิจฉัยว่าผิดหรือถูกเท่านั้นเอง ไม่มีบทตงโทษ แต่ถ้าพิจารณาว่า รัฐมนตรีทำผิดกฎหมายอาชญาหรือไม่ต้องใช้มาตรา ๕๘ แห่งรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้น สภา ฯ ของเราเอื้อมมือไปพิจารณากฎหมายอาชญาไม่ได้ เมื่อไม่มีพระราชบัญญัติแล้ว จะตั้งศาลไม่ได้ เพราะฉะนั้นโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘-๕๙ ต้องไปร้องต่อศาล การบดสภา ฯ ที่ได้กระทำไป ถ้าเราเป็นเจ้าของทุกข์และไม่ประสงค์จะฟ้องร้องเองต้องไปร้องให้อัยการฟ้องแทน เพราะฉะนั้นจึงสงสัยว่า มีความประสงค์อะไร ละเมิดรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๒ แห่งรัฐธรรมนูญตงโทษไม่ได้ ถ้าหากว่าผิดกฎหมายอาชญาแล้ว ต้องไปว่ากันยังโรงศาล เมื่อสมัยโบราณพระเจ้าแผ่นดินตั้งศาลพิเศษได้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยอำนาจพิเศษ แต่ตามรัฐธรรมนูญ พระเจ้าแผ่นดินทรงตั้งศาลพิเศษอย่างแต่ก่อนไม่ได้ ต้อง สภา ฯ ตง

นายเล็ง ศรีสอมวงศ์ กล่าวว่า ที่รัฐมนตรีทำการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้อภิปรายมาแล้ว เป็นประโยชน์แก่สมาชิกโดยมาก ญัตติที่เสนอมานี้ มีราษฎรร้องขึ้นมาว่า พระยามโน ฯ ทำผิดแต่จะผิดด้วยข้อความประการใดยังไม่ปรากฏแน่ชัด ซึ่งเราเองรู้สึก

ว่าผิด และผิดข้อใดนั้น ยังไม่เป็นที่ควรปฏิบัติ ควรจะตั้งกรรมมา
 อธิกรณหนึ่งว่านายกรัฐมนตรีก่อนนั้นผิดหรือไม่ ละเมิด
 รัฐธรรมนูญบทไหน? มาตราใด? ผิดทางการเมืองหรือไม่แค่ไหน?
 ถ้าผิดทางการเมือง จะมีผิดทางกฎหมายที่รวมอยู่หรือไม่ แม้ว่าผิดแต่
 ก็เป็นหน้าที่ทางศาลจะวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง ที่ให้กรรมมาธิการสืบสวน
 นั้น เพื่อเป็นความรู้อ่างสภาฯ นายกรัฐมนตรีก็ยกก่อนทำไปแล้ว จะมี
 ความผิดทางการเมือง, แต่ไม่มีบทบัญญัติทางอาญา อ่างสภาฯ จะได้
 วินิจฉัยต่อไป เมื่อต่อไปข้างหน้า ถ้ามีผู้ทำเช่นนั้น เราควรจะมีบท
 บัญญัติทางอาญาไว้หรือไม่ เพราะฉะนั้นเห็นว่า ควรตั้งกรรมมาธิการ
 เป็นเบื้องต้นก่อน จะได้พิจารณาค่าต่อไป ไม่ใช่ตั้งกรรมมาธิการขึ้น
 เพื่อจะวินิจฉัยเด็ดขาดว่า ผิดหรือไม่เท่านั้น

พระอุเมศร์เนติพยาน กล่าวว่ ข้าพเจ้าได้พยายามอ่าน
 เบื้องต้นอยู่หลายหนแล้วอยากทราบว่า การได้ส่งนั้น มีความประสงค์
 อย่างไร ได้ส่งอย่างไร ผิดรัฐธรรมนูญหรืออาชญาจะให้ใดส่วน
 ๒ อย่างหรือ ถ้าจะให้ได้ส่วนทั้งสองอย่างข้าพเจ้ารู้สึกถึงความ
 จริงทางสภาฯ นี้ได้ประกาศแล้วว่า ผิด ปราบในพระราชบัญญัติให้
 ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาปิดสภาฯ เพราะฉะนั้นจะมาได้ส่งสิ่งที่เราว่า
 ไปแล้วว่ามีผิด. ครึ่งที่ ๒ จะกระไรอยู่ เพราะฉะนั้นจึงจัดแจงเปิด
 สภาฯ ขึ้น และสภาฯ นี้ได้ตั้งมติให้เป็นพระราชบัญญัติไปแล้ว ทนผิด

ทางอาชญาหรือไม่ อยากเรียนถามผู้เสนอญัตติว่า มีความประสงค์
อย่างไร ?

พระยาประมวญวิชาพูด ตอบว่า นายเตียงฯ ได้อธิบายให้แล้ว
ข้าพเจ้ามีความประสงค์อย่างที่นายเตียงฯ กล่าว

นายวิลาศ โอสถานนท์ กล่าวว่่า ข้าพเจ้าผู้หนึ่งที่รับรองญัตติ
ของพระยาประมวญฯ การที่พระยาประมวญฯ ของให้ตั้งกรมราชการ
ขึ้นพิจารณาว่าพระยามโนฯ จะมีความผิดหรือไม่ ยังหาทราบแน่ชัดไม่
ว่าผิดสถานใด ผิดทางการเมืองหรือไม่ ผิดทางอาชญาหรือไม่ ที่
พระอุฎฐิศาสตร์ฯ ว่าผิดทางการเมือง เข้าใจว่าฝ่ายบริหาร หาใช้ผิดทาง
สภาฯ ไม่ สภาฯ ยังไม่ได้พิจารณาเรื่องนี้ เบนแต่ฝ่ายบริหารได้ประกาศ
ไป เชื่อว่าทางสภาฯ ยังไม่ได้จัดการอย่างไร พระยาประมวญฯ
จึงได้เสนอญัตติขอร้องขึ้นมา

พระยาศรยุทธเสถียร ได้ตั้งมานั่งในฐานะที่เป็นสมาชิก และกล่าวว่า
ข้าพเจ้าขอสนับสนุนความเห็นของพระอุฎฐิศาสตร์ฯ เรื่องว่าสภาฯ ได้
ลงมติไปแล้ว ข้าพเจ้าได้เห็นรายงานประชุมของสภาฯ ซึ่งขออ่านให้ที่
ประชุมฟัง ครั้นแล้วกล่าวต่อไปว่า เมื่อนายกรัฐมนตรีได้อภิปราย
แล้ว ได้มีอภิปรายคัดค้านต่อไปเป็นลำดับ แล้วอ่านรายงานให้ที่
ประชุมฟังต่อไป ครั้นแล้วกล่าวว่า ปัญหาข้อ ๒ สมาชิกส่วนมาก
ลงคะแนนมติให้ Condemn ไว้ เมื่อเวลาอภิปรายได้กล่าวเช่นนั้น ข้าพเจ้า

ตั้งสงสัยว่าคำอธิปราชัยการตงโทษ ที่สมาธิกหรือที่ประชุมไม่คัดค้าน
แล้ว เป็นการตีความหมายแห่งประเด็นข้อนั้น ๆ เพราะฉะนั้นที่จะกลับ
รอฟันมาอีก เห็นว่าสภาฯ ได้คงมติไปแล้ว สมาธิกจะรอฟันให้
พิจารณาอีกอย่างไรได้ สภาฯ นี้ได้ตงโทษไปแล้ว เช่นนี้จะรอฟันชน
อีก ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ชอบ

นายกรัฐมนตรี ได้ขอเสนอให้หยุดพัก ๑๐ นาที

ประธานสภาฯ อนุมัติ

ครบถึงเวลา ๑๐.๕๐ นาฬิกา ประธานสภาฯ ได้เรียกสมาธิกเข้า
ประชุมต่อไป

นายมังกร ตามเสนอ กล่าวว่า การอธิปราชัยที่กล่าวมาแล้ว
บางคนว่า เรื่องนี้ได้สำเร็จไปแล้ว ตั้งได้มีพระราชบัญญัติให้ยกเลิก
พระราชกฤษฎีกาที่ได้อัตตประชุมสภาผู้แทนราษฎร และรายงานของ
สภาฯ ก็มี ข้าพเจ้าขอแสดงว่า ตามพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงเรื่องปิด
สภาฯ นั้นเป็นเหตุหนึ่งที่เป็นคำปรารภของพระราชบัญญัติ การที่จะเปิด
สภาฯ ไม่ใช่เป็นการประณามโทษของพระยามโนฯ แต่การที่ปรากฏ
ในรายงานไม่ใช่เป็นการตงโทษและยังไม่เด็ดขาด เพราะฉะนั้นเรื่องนี้
สภาฯ ยังพิจารณาได้อยู่

พระยาประมวญวิชาวุฒ ได้ยื่นคำขอถอนญัตติ
เต็มแล้ว

ประธานสภาฯ กล่าวหา ^๕ ญัตติของพระยาประมวญวิชาพูดที่
เสนอขึ้นมาใหม่มีข้อความดังนี้

“ขอให้ตั้งกรรมาธิการพิจารณาว่า

๑. พระราชกฤษฎีกา มีคำสั่งภาแตงคงใช้รัฐธรรมนูญบาง มาตรา
ซึ่ง พระยามโนฯ นายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลพระกรุณา แนะนำให้
ประกาศใช้^๕ เป็นอันผิดรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไรและ

๒. ในการที่ระบอบกันมิให้ผู้ใดละเมิดรัฐธรรมนูญได้ นั้นจะควร
ออกพระราชบัญญัติหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือพระราชกำหนด
กฎหมายอย่างไรหรือไม่

ส่วนการที่จะดำเนินการตามรายงานของกรรมาธิการในข้อ ๑ อย่างไร
นั้น สภาฯ ขอเสนอไว้ เป็นกิจของสภาฯ สมัยที่ ๒ ที่พิจารณาต่อไป”

ครั้นแล้วกล่าวต่อไปว่า พระยาประมวญฯ จึงขอถอนญัตติเดิม
ซึ่งตั้งวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ โดยเสนอให้ใช้
ญัตติที่เสนอใหม่แทน ญัตติของพระยาประมวญฯ ที่เสนอใหม่นั้น
มีใจความว่า อยากจะมอบให้กรรมาธิการพิจารณาเรื่อง^๕ คือ ความ
ผิดนั้นจะมีอย่างไร และมีกฎหมายหรือไม่ และจะใช้ได้โดยวิธีไหน ขอ
มอบกรรมาธิการพิจารณา ส่วนการดำเนินการตามรายงานขอมอบให้
กรรมาธิการสมัยที่ ๒ พิจารณาต่อไป

พระสุธรรมวิจิตร ฉานว่า ญัตติของพระยาประมวญฯ คำที่ว่า
ขอให้ทำตามญัตติของราษฎรจะถอนด้วยหรือไม่?

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ที่ประชุม^๕จะยอมให้พระยาประมวญฯ
ถอนญัตติเดิมและเสนอญัตติใหม่แทนหรือไม่ ขอให้ที่ประชุมลงมติ
ไม่มีผู้ใดคัดค้าน และสมาชิกเห็น ควรให้ถอน ญัตติ เดิม ของพระยา
ประมวญฯ ได้

พระยาประมวญวิชาพูด เสนอ ขอให้หม่อมเจ้าวรรณฯ ทรง
อธิบาย

พระยาศรยุทธเสถียร กล่าวว่า เรื่อง^๕สภาฯ ได้เคยลงมติ แล้วไม่
ควรรื้อฟื้นมาพิจารณาอีก

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ญัตติ^๕ที่จะให้กรรมาธิการพิจารณาเรื่อง
พระยามโนฯ นายกรัฐมนตรีคนก่อนที่ได้กระทำไปนั้น มีความผิด หรือ
ไม่ และผิดโดยอย่างไรนั้น บัดนี้^๕ได้มีสมาชิกได้เสนอญัตติขึ้นมาใหม่
ซึ่งเป็นของนายจรูญ ณ บางช้าง

เดชาธิการสภาฯ อ่านญัตติของนายจรูญ ณ บางช้างดังมีข้อความ
ต่อไปนี้^๕

“วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

เรียน ท่านประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอเสนอแปรญัตติ เพิ่มเติมญัตติ ของ พระยา ประมวญฯ
ดังนี้^๕

ถ้าสภาฯ ได้ลงมติให้ตั้งกรรมาธิการพิจารณาความผิดของ พระยา
มโนฯ ตามญัตติของพระยาประมวญฯ ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมา

กิจการไม่ควรแต่จะพิจารณาเฉพาะแต่ประกาศให้ปิดสภา ฯ เท่านั้น
ควรให้พิจารณาการกระทำทุกอย่าง ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖
ถึงวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยตลอดด้วย ว่าในระหว่าง
นั้น การกระทำของพระยามโน ฯ อย่างใดบ้างที่เป็นการมิชอบ

ควรมีควรแต่จะโปรด

- (ตงนาม) จรูญ ผู้เสนอ
- (ตงนาม) นายมังกร สามเสน ผู้รับรอง
- (ตงนาม) มานิต วสุวัต ”

พระยามานวราชเสวี กล่าวว่า การกระทำต่อมา ข้าพเจ้าเป็น
รัฐมนตรีด้วยคนหนึ่ง เพราะฉะนั้นการทำเรื่องนี้ ข้าพเจ้าขอตาออก
จากที่ประชุม ถ้ามาถึงการกระทำต่อมาข้าพเจ้าก็มีส่วนด้วยผู้หนึ่ง ถ้า
มีปัญหาเรื่องข้าพเจ้าขอออกด้วยผู้หนึ่ง

นายจรูญ ฌบางข้าง กล่าวว่า ที่รัฐมนตรีทำเช่นนั้น เป็นการ
ชอบแล้ว เราต้องการรับผิดชอบเท่านั้น ต้องการเอาแต่ตัวหัวใจเท่านั้น
เพราะฉะนั้นขอให้รัฐมนตรีทั้งหลายโปรดอย่าร้อนใจเลย เพราะ
ข้าพเจ้าใส่ใจในการยุติธรรมของท่าน

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงแสดงว่า ตามความที่
ขอแปรญัตติของนายจรูญ ฯ ถิ่นความกว้างมาก ความประสงค์ยุติคดี
ความระเบียบจรรยาไม่ควรจะตั้งเป็นญัตติใหม่ที่สภา ฯ จะถือว่า แปรญัตติ

เพิ่มเติม คือ บัญหานั้นเป็นคนละเรื่องไปแล้วด้วยประการฉะนี้
 กต่างคือตามประสงค์ ของญัตติของ พระยาประมวญ ฯ อยาจะทราบ
 บัญหาทางกฎหมายอยากให้ดูถาการวินิจฉัยว่าการบีดสภา ฯ และงคใช้
 รัฐธรรมนูญ เป็นการผิดรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นปัญหากฎหมาย
 ซึ่งบัดนี้ยังไม่ได้มีหลักฐานว่าผิด จริงอยู่คำปรารภในพระราชบัญญัติ
 บีดสภา ฯ มีคำปรารภว่าโดยไม่ได้อำนาจแห่งรัฐธรรมนูญประการใด แต่
 การที่ว่า โดยไม่ได้ ใช้ นั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงไม่ได้เกี่ยวกับปัญหา
 กฎหมาย เพราะฉะนั้นยังไม่เป็นการวางหลักฐานลงไปว่าผิดรัฐธรรมนูญ
 ข้อกฎหมายอันนี้ยังบกพร่อง อ่างเปล่าอยู่ พระยาประมวญ ฯ จึงอยาก
 ให้ร่าง ให้แน่นอนว่า เป็นการผิดรัฐธรรมนูญ และว่าความผิดนั้นมาก
 มาย ย่อมอยู่ในข้อไขของกรรมาธิการที่จะพิจารณาได้ ส่วนที่ว่า
 ทำไมจึงต้องตั้งกรรมาธิการ เพราะว่าตามรัฐธรรมนูญผู้ใดความใน
 รัฐธรรมนูญ คือ สภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่ศาล ไม่ใช่เจ้าพนักงาน
 ตุลาการตามธรรมดา สภา ฯ เป็นผู้ใดก็ตาม เมื่อระนั้นแล้วสภา ฯ
 ตั้งกรรมาธิการไปพิจารณาข้อนี้ แล้วเสนอรายงานต่อสภา ฯ คือสภา ฯ
 นั้นซึ่งเป็นผู้ตั้ง ด้วยญัตติของพระยาประมวญ ฯ ว่าตอนนั้นสภา ฯ จะไม่
 ลงมติอนุมัติ เพราะสภามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย อาจถูกครหาหนักหนา ไม่
 ใช่ว่าเป็นคนกลางแท้ จึงปล่อยให้สภา ฯ ใหม่ แต่อีกอย่าง ๓ อย่างไร

บ๊องกันไม่ให้กระทำผิดก็ให้กรรมวิธีการพิจารณาและสภา ฯ นี้ จะ ตบท
บัญญัติ ได้ ที่เดียว

นายจรรยา ญิบางข้าง กล่าวว่ การที่เส่นอกก็โดยประสงค์ที่จะพิจารณา
การกระทำของพระยามโน ฯ ทั้งหมด ตั้งแต่บัดนั้นมา เช่นการพิจารณา
กฎหมายก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง และการคิดตั้งกรรมวิธีการเช่นนี้เป็นอีกนิติ
เป็นหนึ่ง ถ้าจะพิจารณาขอความตอนนแวด ผู้ที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้น
ควรจะไปจากที่ประชุมแต่คณะ เพราะ พระราชกฤษฎีกาบัญญัติกฎหมายว่า
การผิดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็ไม่จำเป็นจะต้องจำเป็นจะต้องออกไป เจ้าคุณ
ธรรมศักดิ์ ฯ ท่านอยากจะทำออกก็ออกได้ แต่ไม่มีความจำเป็น แต่ถ้าจะได้
ส่วนการกระทำทุกข้อทุก อย่าง ของรัฐบาลพระยามโน ฯ ก็ไปอีกรูปหนึ่ง
เพราะฉะนั้นรัฐมนตรี คณะนั้นควร จะออกไป ที่เดียว และทชแจ่ง มาก
เพราะพระยาประมวญ ฯ ขอให้วินิจฉัย แต่เพียงการกระทำปีศาจ ฯ จะ
เป็นการชอบหรือไม่ ที่จริงเรามีความมุ่งหมายว่าจะเอาความจริงว่าเอา
ว่าเอาอะไรกันแน่ไม่ใช่ทำกันตอย ๆ การกระทำเช่น ก.ฆ่าคนตาย เป็น
การแน่นอนว่าฆ่าคนตาย แต่การฆ่าคนตายอาจไม่มีผิดกฎหมายเลย แต่
มีเหตุจำเป็นต้องฆ่า แต่เพียงวินิจฉัยว่า ก. ฆ่าคนตายหรือไม่ จึงจำเป็น
ต้องพิจารณาว่าทำไมจึงฆ่า เพราะฉะนั้นเท่าที่เส่นอญัตตินั้นว่าฆ่าตายเท่า
นั้น ซึ่งศาลตงโทษไม่ได้ เพราะฉะนั้นที่เส่นอญัตติให้พิจารณาตลอดมา
เพื่อให้ได้เรื่องแน่นอนไม่ใช่จะเป็นผลร้าย อาจจะเป็นผลดีแก่พระยามโน ฯ

ก็ได้ แต่สภาฯ ได้ตั้งได้ว่าบ้านเมืองเต็มไปด้วยคอมมิวนิสต์ จึงได้ทำ
ไปเพื่อหวังดีต่อชาติ ก็เป็นผลดี ความจำเป็นต้องกระทำอย่างไรความ
ตอนหลังนี้ และเป็นการจำเป็นจะต้องกระทำอย่างใหม่และจะรอจนสมา
ชิกรุ่นใหม่ ที่เกี่ยวข้องแก่เรื่องนเดย

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าเป็นประธานของสภาฯ นี้ รู้สึก
ว่าถ้าปัญหาอันจะว่ากันต่อไป จะเป็นปัญหา รุนแรงขอให้คิดว่าผลที่จะได้
และเสียเป็นอย่างไร บัดนี้ปรากฏต่อหน้าเราแล้ว รัฐมนตรีชุดเก่าก็ได้
ลาออกจากที่ประชุม จนนายกรัฐมนตรียิ่ง ใครก็รู้ว่าคือใคร และที่
ได้เบียดสภาฯ นี้คือใคร เพราะฉะนั้นขอให้คิดว่า การที่ท่านจะเป็น
ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองหรือไม่ ข้าพเจ้าขอหยุดการประชุม ๒๐ นาที
ครบถึงเวลา ๑๑.๒๓ นาฬิกา ภายหลังจากพัก ๒๐ นาทีแล้ว ประ
ธานสภาฯ ได้เรียกประชุมต่อไป

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่า ญัตติของนายจรรยา ญบวงช้าง นั้น
ข้าพเจ้ายังไม่เห็นด้วย

นายจรรยา ญบวงช้าง กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอถอนญัตตินั้น แต่สภาฯ
จะยอมให้ถอนหรือไม่แล้วแต่สภาฯ

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ตามญัตติของนายจรรยา ญบวงช้าง ที่ได้
อ่านให้ ที่ประชุมฟังแล้วนั้น บัดนี้นายจรรยาขอถอนญัตตินั้น ผู้ใดจะ
คัดค้านบ้างหรือไม่ ไม่มีผู้ใดคัดค้าน และที่ประชุมได้ยอมถอนไปได้ ประ

ชานส์ภา ฯ ได้ ให้นำจรรยาไปเชิญนายกรัฐมนตรีเข้าประชุม และ
ประธานสภา ฯ กล่าวต่อไปว่า เรื่องที่ต้องพิจารณาต่อไปนี้ คือญัตติ
ของพระยาประมวญ ฯ ซึ่งได้อ่านให้ที่ประชุมฟังแล้ว และขอหารือว่าที่
จะผิดอย่างไรนั้น หมายความว่ากรรมาธิการทำรายงานแล้วรวมอบให้
ชุดที่ ๒ ที่เคยใช้ใหม่ ?

พระประพิณพดยทช กล่าว ว่า ในการตั้งกรรมาธิการนี้ ชุดแล้ว
แต่สภา ฯ จะเห็นด้วยหรือไม่ แต่ข้อที่ว่าเมื่อกรรมาธิการได้ดำเนินการ
ไปอย่างไรหรือ มีความเห็นอย่างไร อยากให้สภา ฯ สมัยที่ ๒ วินิจฉัย
นั้น เห็นว่าเป็นการยุติธรรมดีแล้ว เพราะสมาชิกของสภา ฯ นั้น เป็นผู้
ร้องว่าพระยามโน ฯ กระทำผิดหรือไม่ จึงให้กรรมาธิการพิจารณา
แต่กรรมาธิการ ที่เราจะเลือกตั้งนั้นคนเป็นสภา ฯ นี้ได้เลือกตั้ง ถ้าเช่น
นั้นจะเกิดข้อใจกนขน ถ้ากรรมาธิการได้ดำเนินการไปว่ามีความผิดจะลงโทษ
หรืออย่างไรก็ตาม เรื่องฝ่ายพระยามโน ฯ จะรู้ได้ก็เมื่อมีผู้แทนคล้าย ๆ
ว่าเรามีความเห็นต่างหาก ระหว่าง ๒ คน แล้วฝ่ายหนึ่งไม่เรื่องเลย
ฝ่ายผู้ผิดจะบอกว่าไปเลือกเอาแต่พวกของตัวเอง เมื่อถึงคราวพิจารณา
ให้บริสุทธิ์จะได้พูดไม่ได้เลยไหน ๆ เราก็รอแล้วเห็นว่าให้รอจนถึง
สมัยที่ ๒ จึงค่อยพิจารณา หรือดำเนินการ เพราะ ฉะนั้น กรรมาธิการที่
จะตั้ง ก็ควรเป็น อย่างนั้น ให้สมาชิกสมัยที่ ๒ เป็นผู้เลือกเหมือนกัน
หรือถ้าเห็นว่า เป็นการบริบูรณ์จะเลือก เวदानันท์ก็ได้เราควรกำหนด
กรรมาธิการเป็นจำนวนกี่คน ให้ฝ่ายพระยามโนเลือกมากครั้งจำนวน สมาชิก

เลือกมา ครั้งจำนวน ส่วนคนที่เขาจะเลือกนั้นต้องให้เราพอใจด้วย จะ
ได้ไม่มีปัญหาว่า เราเลือกเขาข้างเดียว คติต่างๆ ทางรถไฟหรือถนนที่
ตัดไปถูกที่ราษฎร ทนายฝ่ายราษฎรบอกว่าราคาเท่า นั้นสมควรแล้ว อีก
ฝ่ายหนึ่งว่าไม่สมควร เพราะฉะนั้น จึงเกิดมีความพอใจข้างหนึ่ง แต่ไม่
พอใจแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่า ตามที่สมาชิกผู้หนึ่งกล่าวว่า พระยา
มโนฯ ถูกตั้งอาชญากรรมให้พระยามโนฯ เลือกหาผู้สมควรเป็นกรรมาธิการ
มาครั้งหนึ่งนั้นเท่าที่เรานิวชิกรกฎหมายมา ไม่เคยได้ยินว่าหลักกฎหมาย
ประเทศใด ยอมให้จำเลยเลือกเช่นนั้น ถ้าสภาฯ ลงมติเช่นนั้น เช่น
ว่านายคำถูกหาว่าดักทรัพย์ นายคำบอกว่าขอให้เลือกเขานายแดงบิดร
ข้าพเจ้าที่เป็นผู้พิพากษามาพิจารณา เช่นนั้นยอมไม่ได้ บัญญัติว่าเมื่อ
สภาฯ ตั้งกรรมาธิการ สภาฯ จะไม่มี Influence อิทธิพลอย่างไร สภาฯ
ไม่มีอำนาจ แต่การทำทุกอย่าง เว้นการนิเทศไม่ได้ เพราะฉะนั้นทุก
ที่เราทำ ถ้าเราเกรงเขาจะว่า เราก็อำนาจไม่ได้

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงแสดงว่า ตามที่พระประ
พินฯ ว่าตามปกติจำเลยอาจแย้งได้ ถ้าตุลาการผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย
คือจำเลยจะเลือกตุลาการไม่ได้ แต่อาจแย้งได้ คารมมีเท่านั้น นอกจากน
ที่นายดิเรกชี้แจงก็ถูกต้องแล้ว แต่พระประพินฯ เข้าใจผิดไป กรรมา
ธิการที่จะตั้งไม่ใช่ตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นปัญหาที่ความ

สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ตัดสินใจ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่หรือศาล เช่นใน
 สหรัฐอเมริกาเขาให้ฝ่ายตุลาการเป็นผู้ตัดสินใจในรัฐธรรมนูญ แต่ประเทศ
 อื่นเช่นประเทศอังกฤษเป็นต้น ให้สภาฯ เป็นผู้ตัดสินใจของไทยให้
 สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ตัดสินใจ เพราะฉะนั้นในทันทันใดจะตั้งกรรมาธิการ
 ขึ้นพิจารณาไม่ได้ นอกจากสภาผู้แทนราษฎร ที่พระประพิณฯ เข้าใจ
 ผิดข้อกฎหมายก็คือไม่จำกัดสภาฯ กับสมาชิกในสภาฯ สภาผู้แทน
 ราษฎรทุกคนมีสิทธิที่จะตั้งกรรมาธิการ และที่จะดำเนินการตามรายงานของ
 กรรมาธิการ สภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะทำได้ ใน
 ทันทันไม่ใช่สมาชิกกับพระยามโนฯ มิฉะนั้นจะให้เกียรติยศแก่พระยามโนฯ
 มากเกินไป บัญหามีว่าสภาฯ จะตัดสินใจในรัฐธรรมนูญ การตัดสินใจ
 ความเป็นปัญหากฎหมาย จึงตั้งผู้เชี่ยวชาญขึ้นพิจารณาปัญหาข้อชน
 แล้วรายงานต่อสภาฯ โดยปกติสภาฯ มีสิทธิจะดำเนินการ แต่โดย
 เหตุที่สมาชิกบางท่านเป็นเจ้าของทุกขุมการเกี่ยวข้องกับพระยามโนฯ ได้รับ
 ทุกข์จากการกระทำของพระยามโนฯ เพราะฉะนั้นจึงอยากให้ความชาว
 บริสุทธิ์ทีเดียว จึงไม่ลงมติหรือดำเนินการตามรายงานนั้น คือ สมาชิก
 สภาฯ บัดนี้ยอมงดเว้นไม่ใช่สิทธิของตน แต่ขอมอบไว้ให้สมาชิก
 สภาฯ ใหม่ ถ้ายอมให้พระยามโนฯ ตั้งมาครั้งหนึ่งก็ไปลดเกียรติยศ
 กรรมาธิการนี้ สภาฯ เป็นผู้ตั้งจะไปถามเอกชนอื่นไม่ได้ มี
 ปัญหาว่าสภาฯ นี้จะเป็นผู้ตั้งหรือจะปล่อยให้สภาฯ ใหม่ตั้ง เพราะ

ภรรยาพิจารณาให้ถูกรูปปัญหา พระประพินฯ ควรต้องแสดงความคิดเห็น
เห็นว่าการตั้งกรรมาธิการควรปล่อยให้สมัยที่ ๒

พระประพินเพดยุทธ กล่าวว่า ข้าพเจ้ามีความเห็น คือความตั้ง
โทษของข้าพเจ้าคือเมื่อจะรอรายงานของกรรมาธิการไปพิจารณาสมัยที่ ๒
แล้ว กรรมาธิการก็ควรให้สมัยที่ ๒ เป็นผู้ตั้ง ถ้าจะผ่อนผันเช่นนั้น
ไม่ได้ คือถ้าจะเบรเรื่องราวบรอนที่สุดจะทำเวรตามจึงพูดไปว่าให้พระยา
มโนฯ ตั้ง โดยขอความเห็นว่าจะเอาใครบ้างจากพระยามโนฯ ถ้า
เราไม่พอใจเราก็ไม่ตั้งให้ คือ ต้องให้พอใจด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย นั้นพูด
ถึงความรู้สึกใจ หมายความว่าเราตั้งด้วย เขาตั้งด้วย แต่เราจะตั้ง
ให้เราไม่ได้ เราเป็นผู้ตั้ง แต่ตนายติเรกฯ ว่าโรงศาลเขาไม่ยอมให้ตั้ง
ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าไปเช่นนั้น แต่มีความประสงค์เพียงแต่ให้ขอไว้
ตั้งกรรมาธิการในสมัย ๒ เห็นจะเหมาะดี กรรมาธิการที่เราจะตั้ง เรา
เสนอเดอกเขาทั้งหมด ให้พระยามโนฯ เดือกมา ๕ คน ทางสภาฯ
นี้จะเห็นสมควรหรือไม่ เมื่อไม่เห็นสมควรก็ไม่เอา

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอสนับสนุนท่านวรรณฯ
เราไปวันนี้จะตั้งโทษพระยามโนฯ ตามญัตติที่พระยาประมวญฯ เสนอ
ใหม่ ในญัตตินั้นไม่ได้บอกเลยว่าจะตั้งโทษพระยามโนฯ จะให้ค
ความในรัฐธรรมนูญว่าการบีตสภาฯ นั้นจะผิดหรือไม่ และให้ตั้งความ
เห็นด้วย ส่วนการตั้งกรรมาธิการข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ขัดข้องอะไร เพราะ

ว่าสภาฯ เบ็ดใหม่ไม่จำเป็นต้องตัดสินตามความเห็นของกรรมาธิการ และ
เรายังไม่รู้เลยว่าพระยามโนฯ จะผิด ถึงแม้ว่าทำผิดสภาฯ นั้นอาจให้
เด็กก็ได้ เพราะฉะนั้นที่สภาฯ จะตั้งกรรมาธิการซ้ำเจ้าไม่เห็นว่าจะ
มีข้อขัดข้องอะไรเลย

ประธานสภาฯ กล่าวว่ ปัญหาสำคัญที่พระประพิณฯ คัดค้านมี
ใจความว่าควรตั้งกรรมาธิการสมัย ๒ ฉะนั้นปัญหาจึงมีว่าเราจะตั้ง
กรรมาธิการเวदानหรือไม่ หรือจะตั้งในสมัย ๒ ถ้าจะมอบให้สภาฯ
สมัย ๒ ก็ควรจะตั้งกรรมาธิการในสมัย ๒

พระยาประมวญวิชาพูด เสนอขอให้ตั้งคะแนนมติว่าจะเอาอย่างไร
นายกรัฐมนตรี้ แถลงว่า เรื่องรัฐบาลจะไม่เกี่ยวข้อง และจะ
ไม่แสดงความเห็นหรือตงมติแต่อย่างใด (Abstention)

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร อรรถวรณ์ ทรงรับสั่งว่า ระเบียบตงมติ
นั้นมยว่าต้องตงคะแนนมติในการแปรญัตติก่อน เพราะฉะนั้นเมื่อตงแปร
ญัตติก่อนแล้ว ตงคะแนนแปรญัตติก่อน ถ้าฝ่ายแปรญัตตินั้นแพ้ไป
คราวนตงตงคะแนนในญัตติเดิม แต่ถ้าแพ้แปรญัตติกก็ตกไป

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่ ถ้าตงมติให้ไปตั้งกรรมาธิการเพื่อ
ทำสมัยที่ ๒ แล้ว อยากราบว่าใครจะเป็นคนมีอำนาจทำในสมัยที่ ๒
การตั้งกรรมาธิการพิจารณาญัตตินั้นจะไม่มีประโยชน์เลย

สภาฯ นตงมติว่าควรตั้งกรรมาธิการ จึงตั้งกรรมาธิการเช่นนั้น
ตงการที่จะตงน ขอให้สภาฯ ใหม่เป็นผู้พิจารณา มอบให้เป็นที่

ของสภาฯ เราไปมีมติไม่ได้ เราควรตั้งความประสงค์ไว้เช่นนั้น ส่วนรายงานที่กรรมการได้เสนอนั้นนั้น ใ้ให้สภาฯ ใหม่ดำเนินการ คือ บังคับสภาฯ ใหม่ไม่ได้ เพราะมีคำตมอบไว้เป็นกิจของสภาฯ ใหม่ที่จะพิจารณาต่อไป ถ้าเขาตามที่พระประพินฯ ว่า การผูกมัดก็เบาแรง แต่วางหลักว่าควรตั้ง แต่การตมอบให้สภาฯ สมัยที่ ๒
พิจารณา

นายจรรยา ญนางช่าง กล่าวว่ ตามที่อภิปรายกันข้าพเจ้าไม่ยากคิดค้น อย่างไรก็ตามคิดหลักของทางการ อะไรๆ ก็ต้องรอดสมัยที่ ๒ ถ้าชนใหม่หลักเช่นนี้ สภาฯ ก็จะทำอะไรไม่ได้ ถ้าหากว่ามีข้าศึกเข้าเค็มองอุปถ เราต้องมีรอดสมัยที่ ๒ หรือ เราต้องเป็นลูกผู้ชาย

นายเนตร พุนวณิชน์ กล่าวว่ ถ้าดีอย่างนายจรรยาว่าแล้ว ขอเสนอให้ตัดข้อความ “สมัยที่ ๒ พิจารณา” ด้วย เพราะถ้าสภาฯ ตงมติแล้ว สมัย ๒ ทำอะไรไม่ได้ เพราะฉะนั้นตัดออกเสียดีกว่า ให้พิจารณาไปเสียทีเดียว

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงแถลงว่ สภาฯ เป็นผู้วินิจฉัย, ที่สภาฯ จะมอบอำนาจให้กรรมการเช่นนั้นไม่สมควร เพราะเรื่องเช่นนั้น กรรมการจนวนเป็นเทคนิค ส่วนวินิจฉัยนั้นควรเป็นสภาฯ ถ้าจะเอาสมาชิกบางคนหรือสมาชิกสมัยที่ ๒ ก็ปล่อยให้สมัยที่ ๒ จะคงงามกว่า

นายเนตร พูนวิวัฒน์ กล่าวว่า สมัยที่ ๒ รัฐบาล จะอยู่หรือไม่
ถ้าสมัยที่ ๒ ไม่ทำแล้วจะทำอย่างไร ผลที่จะทำการครบ ๕๕ ก็เลยไม่มี
ประโยชน์

พระสุธรรมวิจิตร กล่าวว่า การที่สมัชชาบอกให้ตัดสมัยที่ ๒
ออกนั้น เห็นว่าไม่สมควร เพราะมีปากเสียงพูดกันมาก ว่าคณะเป็น
คณะรัฐบาล แต่ถ้าเราทำลงไปจะมีภาระหนัก เพราะฉะนั้นให้กรรมา
ธิการทำรายงานได้ เมื่อสภาฯ สมัยที่ ๒ มาจึงมอบให้ตัดสินใจ ท่าน
รัฐมนตรีเหล่านั้นไม่อยู่ เราจะวิตกอะไร ที่สมัชชาใหม่จะมานินทา การที่
ท่านไม่ชอบ เพราะฉะนั้นเป็นการดีแล้ว แต่อยากขอเรียนเตือนกันอีก
อย่าง หนึ่งเราควรอ่านประกาศของเรา ได้ปรากฏแล้วว่า มีเสียงเป็นคำ
ชขาด เป็นคำชความผิด แต่ตามหลักกฎหมายของเรา เป็นข้อดำเนินการ
เท่านั้น ที่ได้ บัดสภาฯ การไปชความผิด ถ้าถือตามหลักคำตองได้
ข้อเท็จจริงแน่นอน เพราะฉะนั้นขอควรพิจารณากันให้มากและถือตาม
ญัตติน

ประธานสภาฯ กล่าวว่า อาศัยเรื่องคำแปรญัตติน ปัญหาว่าจะ
ปรึกษาแปรญัตตินหรือไม่ ถ้าถือ แปรญัตติแล้ว ญัตติเดิมก็ตกไป
แต่ไม่มีว่า จะให้พิจารณาอันไหนก่อน โดย ๒ ข้อนี้จึงทำให้เห็นว่าต้อง
ยกคำแปรขึ้นพิจารณาก่อน ตามคำแปรญัตติของพระประพิญฯ ว่า “ถ้า
จะให้สภาฯ ในสมัยที่ ๒ ดำเนินการตามรายงานของกรรมาธิการแล้ว ควร

ตั้งกรรมการในสมัยที่ ๒ ด้วย” ฉะนั้นถ้าถือตามคำแปรญัตติ ควร
ตั้งกรรมการสมัยที่ ๒ แล้ว ให้ตั้งคณะผู้จัดทำ คือ เห็นด้วย คำ
แปรญัตติที่พระประพิณ ฯ เสนอ ถ้าไม่เห็นด้วยให้ตั้งคณะผู้จัดทำ
คณะ ผู้ที่เห็นด้วยฝ่ายแปรญัตติมี ๗ คณะ ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแปรญัตติ
มี ๒๘ คณะ นอกนั้นไม่ออกเสียง เป็นอันว่า คำแปรญัตติตกไปและ
ประธานสภา ฯ กล่าวต่อไปว่า มีคนจะได้พิจารณาญัตติเดิมต่อไป

นายดิเรก ชัยนาม เสนอว่า กรรมการ ควรเอาคนภายนอกที่ไม่
เกี่ยวข้องในสภา ฯ

นายจรรยา อุบลราชัย เสนอว่า ควรมีสมาชิกในสภา ฯ ปนอยู่ด้วยสัก
๒-๓ คน

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวหาว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับนายจรรยาในการ
ตั้งกรรมการนี้ ก็เพราะเราอยากจะให้ชาวที่สุด เพราะฉะนั้นขอเอาคน
ภายนอกซึ่งแต่แต่สมาชิกผู้ใดจะเสนอเอาใคร ครั้นแล้วจึงขอให้สภา ฯ
ลงมติ

หลวงชำนาญวาณิช กล่าวหาว่า คนภายนอกถูกสภา ฯ ตั้งเป็นกรรมมา
ธิการได้ และคณะกรรมมาธิการตั้งจากบุคคลภายนอก ถ้าไม่ทราบเรื่องก็
มีสิทธิที่จะเชิญใคร ๆ มาชี้แจงสอบสวนได้ เพราะฉะนั้น ความต้องการ

ที่จะตั้งสมาชิกในสภาฯ เป็นกรรมาธิการจึงไม่จำเป็น และจะเป็นการดีที่
จะเพียงคำควหาณินทา ที่จะมีขึ้นได้ด้วย

พระอุทิศศาสตราจารย์เนติยาน กล่าวว่่า บางท่างยังใช้คำว่่า “ผิดหรือ
ไม่ผิด” ฉะนั้นถากงกรรมาธิการชั้นและกรรมาธิการ ชว่่าไม่ผิด พระราช
บัญญัติที่ออกไปแล้วว่ามีผิดเป็นการขัดหลักในญัตตินั้น ฉะนั้นจะให้กรรมา
ธิการไปชี้ว่าผิดอย่างไรได้.

หลวงชำนาญนิติเกษตร เสนอ พระยานตราชสุวัจน์ กรรมาการ
ศาลฎีกา

นายเตียง ศวีร์ตมวงค์ เสนอพระชยศาสตราจารย์ราชภับดี ข้าราชการ
เบียบำนาญ ซึ่งเคยเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลนครปฐม

นานมังกร ตำมเด่น เสนอ พระมนุเจทยวิมลนาท อธิบดีผู้
พิพากษาศาลมณฑลภูเก็ต

นายทวี บุญยเกตุ เสนอ พระสารนิคิบัญญัติ ผู้พิพากษาศาล
จังหวัดกาญจนบุรี

นายวิดาศ โอสถานนท์ เสนอ พระมนุภาณวิมลศาสตร์ อธิบดี
ศาลมณฑลพายัพ

หลวงวิจิตรวาทการ เสนอ พระสารสำนัประพันธ์ เลขาธิการ
กรมร่างกฎหมาย

นายติเรก ชัยนาม เลื่อน ดอกเตอร์ เตือน บุนนาค เสด็จอนุกร
กรมร่างกฎหมาย

นายจรรยา อนุบางช้าง เลื่อน พระยาภักดีนรเศรษฐ

หัตถวงอรรถสารประสิทธิ์ เลื่อน พระยาศรีสังกร กรมการศาลฎีกา

นายชุนห์ มีณทานนท์ เลื่อน หัตถวงคุณสารเนติคดี ผู้พิพากษา
ศาลแพ่ง

หัตถวงวิจิตรวาทการ แสดงว่า ที่มีผู้เลื่อนพระยาภักดีนรเศรษฐขึ้น
ข้าพเจ้าขอคัดค้านด้วยในเรื่องนี้ เราต้องการ Expert คือผู้มีความชำนาญ
เราต้องการคนที่สามารถเพื่อตีความหมายในรัฐธรรมนูญได้ จึงขอคัด
พระยาภักดีนรเศรษฐออก

นายจรรยา อนุบางช้าง กล่าวว่ อย่างไรเสียคอมมอนเซนคมี
อยู่เห็นว่าเราจะทำกันในวงข้าราชการ ราษฎรเขาไม่รู้อะไรด้วย ควร
จะให้ราษฎรมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง เช่นนี้จะดีกว่า และไม่ควรรจะตั้ง
กรมมาธิการจากข้าราชการที่ประจำอยู่ในหัวเมือง เพราะถ้าเอาผู้
อยู่ในกรุงเทพฯ จะได้ผลดีกว่า

พระยาประมวญวิสาขาพูด แสดงว่า ควรจะเอาพระยาภักดี
นรเศรษฐออก เพราะเป็นวิชาเทคนิค

ประธานสภาฯ กล่าวว่ มีสมาชิกเสนอรายนามกรมมาธิการ
๑๐ นาย และมีผู้เสนอคัดค้านว่า พระยาภักดีฯ ไม่ควรเป็น ฉะนั้น

จึงขอให้ประชุมถึงคะแนนมติ และในการตรวจคะแนนมติขอตั้ง
 ให้นายขุนห้ บัณฑานนท์ นายเตียง ศรีตั้งวงศ์ และนายดิเรก ชัยนาม
 เป็นกรรมาธิการตรวจคะแนนมติ

กรรมาธิการตรวจคะแนนมติได้ยื่นขอคะแนนมติของสมาชิกต่อ
 ประธานสภาฯ ดังนี้

๑. พระยานตราขลุ่ยจัน	ได้ ๒๗ คะแนน
๒. พระชัยศักดิ์ตราขลุ่ยจัน	ได้ ๒๖ คะแนน
๓. พระตำรวจนิคมปัญญา	ได้ ๒๕ คะแนน
๔. พระมนูเวทย์วิมลนาท	ได้ ๒๕ คะแนน
๕. ดอกเตอร์ เตือน บุนนาค	ได้ ๒๗ คะแนน
๖. พระมนูภาณวิมลศาสตร์	ได้ ๒๔ คะแนน
๗. พระตำรวจสำนัประพันธ์	ได้ ๒๗ คะแนน
๘. หลวงวุฒิสารเนติคดี	ได้ ๒๖ คะแนน
๙. พระยาศรีตั้งกร	ได้ ๒๗ คะแนน
๑๐. พระยาภักดีนครเศรษฐี	ได้ ๓ คะแนน

ประธานสภาฯ กล่าวว่า รายงานกรรมาธิการที่สมาชิกยื่นขอ ๓๐
 นายนั้น กรรมาธิการได้ยื่นขอคะแนนดังกล่าวแล้ว บัดนี้ปัญหาว่า
 จะตั้งกรรมาธิการมีจำนวน ๘ นายหรือ ๑๐ นาย แต่ตามข้อบังคับ
 ของกมทวิจะตั้งได้เพียง ๘ นาย ฉะนั้นจึงเห็นว่า พระยาภักดีฯ ผู้ได้

คะแนนต่ำก็เป็นอันตกไป และกล่าวต่อไปว่า ในคณะกรรมการนั้น
จะตั้งให้ใครเป็นประธาน

หลวงวิจิตรวาทการ เสนอให้กรรมการไปเลือกตั้งกันเอง

นายสุนทรา เสนอ ให้ตั้งผู้มีอาวุโสเป็นประธาน

ในที่ลัดที่ประชุมตกลงให้ตั้งพระยาศรีสังกร เป็นประธานกรรมการ
เพราะเป็นผู้มีอาวุโส

นายกรัชมงคล เสนอให้เลื่อนการพิจารณาญัตติที่ ๓ ไปพิจารณา
วันหลัง

ประธานสภาฯ อนุมัติ และกล่าวต่อไปว่า มีสมาชิกได้ยื่น
ญัตติขึ้นว่า เวลารประชุมของสภาฯ ขอให้เป็นเวลา ๑๖ นาฬิกา
สำหรับการประชุมสามัญในวันพฤหัสบดี

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอสนับสนุนขึ้น เพราะ
สมาชิกบางคนที่มีอาชีพส่วนตัว เช่นทนายความก็ไม่สามารถจะมา
ประชุมได้ เพราะฉะนั้นเวลา ๑๖ นาฬิกา จึงสะดวกดี

ประธานสภาฯ กล่าวว่า เรื่องนี้ประชุมจะเห็นควร ให้เปลี่ยน
เวลาประชุมเป็น ๑๖ นาฬิกาหรือไม่

หลวงชำนาญนิติเกษตร กล่าวว่า เรื่องเวลาการประชุมนี้ได้เคย
ตกลงมาแล้ว

นายวิชาศ โอสถานนท์ รมวอง

นายกรัฐมนตรี แถลงว่า ถ้าไม่เปลี่ยนเวลาประชุม งานรัฐบาล
อาจจะเสีย จึงขอเวลาเป็น ๑๖ นาฬิกา

พระสุธรรมวิจิตร แถลงว่า ถ้าเช่นนั้นขอให้เปลี่ยนเวลาประ
ชุมเป็นเวลา ๑๕ นาฬิกา

ประธานสภาฯ แถลงว่า จะควรเปลี่ยนเวลาประชุมเป็นเวลา ๑๖
นาฬิกา หรือ ๑๕ นาฬิกา ขอให้ลงมติ มีสมาชิก ๓๘ นายลงมติว่า
ควรเป็นเวลา ๑๖ นาฬิกา ส่วนที่เห็นว่าควรเป็น ๑๕ นาฬิกามี ๘ นาย
สมาชิกนอกนั้นไม่ลงมติ จึงเป็นอันว่าที่ประชุมลงมติให้เปลี่ยนเวลา
ประชุมสามัญเป็นเวลา ๑๖ นาฬิกา ทุกวันพฤหัสบดี

หลวงวิจิตรวาทการ แถลงว่า ข้าพเจ้าต้องการคำตอบจาก
รัฐบาลแต่ไม่ต้องการวันนี้ ขอให้ตอบในวันหน้า คือ

๑. สภาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลเก่าได้ปฏิบัติ การไปแล้วเพียงใด
และสภาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลนี้ได้ปฏิบัติ การไปแล้วเพียงใด

๒. เรื่องพระราชบัญญัติเทศบาลได้ทำไปเพียงไหน และมีข้อใด
จะเสร็จ

๓. ญัตติของข้าพเจ้าเรื่องเสนอให้กระทรวงธรรมการออกคำสั่ง
แก่โรงเรียนทุกแห่ง ให้ตั้งนักเรียนทุกระดับของจำบทรัฐธรรมนูญซึ่งได้
เสนอไว้ต่อประธานสภาฯ นั้น ไม่เห็นชั้นมาสู่ระเบียบวาระ

๔. ได้มีราษฎรส่งคำร้องมายังข้าพเจ้าว่าได้รับความเดือดร้อน
เรื่องที่ดิน

ประชาชนสภาฯ กล่าวว่า ญาติของหลวงวิจิตรฯ ที่เสนอไว้และมี
มิได้นำเข้าสู่ระเบียบวาระก็เพราะในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๗๖ ทาง
รัฐบาลได้แถลงว่า เรื่องนี้รัฐบาลได้รับไปพิจารณาโดยได้มอบให้
หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงทำอยู่

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า เรื่องคำร้องทุกข์ของราษฎรนั้น ขอ
ได้มอบให้แก่รัฐบาลเพื่อจะได้รับไปพิจารณา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่า เรื่องพระราช
บัญญัติเทศบาลที่ชายูน ก็เพราะเกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าคือการประชุม ไม่
ค่อยมีเวลาทำ แต่ได้มอบให้หม่อมเจ้าสถิตฯ ไปพิจารณาร่างอยู่แล้ว
เข้าใจว่าคงเสร็จในไม่ช้า การร่างพระราชบัญญัติเทศบาลนี้ไม่ใช่ของ
ง่าย แต่การที่จะตอบให้ทราบว่าจะเสร็จเมื่อใดนั้น จะตอบให้ทราบ
ได้ในเวลาอันควร

พระยาประมวญวิชาวุฒ ถามว่า รัฐบาลอินเดียห้ามไม่ให้ส่ง
สินค้าจากประเทศสยามเข้าไปจำหน่ายในพรมแดนเมืองเงี้ยว รัฐบาล
สยามจะจัดการแก้ไขอุปสรรคนี้หรือไม่อย่างไร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ กล่าววา เรื่องรัฐบาล
จะตอบให้ทราบในภายหลัง

เด็กประชุมเวตา ๑๓.๑๕ นาฬิกา

ตรวจแล้ว

หลวงคหกรรรมบดี

ประมวญ

นายปพาฬิ บุญ-หลง

ร.ต.เนตร พูนวิวัฒน์

หลวงชวเลขปรีชา

แนบ พหลโยธิน

ผู้จ้ครายงาน

หลวงบรรณกรโกวิท

พระสุธรรมวิจิตร

เจ้าพระยาพิชัยญาติ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร